

Viite

Ympäristöminist

eriö PL 35

FI-00023 VALTIONEUVOSTO

Yhteyshenkilö

David Abrahamsson, puhelin +358 (0)18 25551

david.abrahamsson@regeringen.ax

kirjaamo.ym@gov.fi

olli.ojala@gov.fi

Asia

Muistio ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi luonnon ennallistamisesta, COM(2022) 304 final

Maakunnan hallitus on käsitellyt ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi luonnon ennallistamisesta, COM(2022) 304 final, ja on päättänyt ilmoittaa ympäristöministeriölle seuraavaa.

Maakunnan hallitus toteaa pitäneensä yhteyttä ympäristöministeriöön asetusehdotukseen liittyen ennen kuin se lähetettiin eduskuntaan, mutta että asiasta ei ole ollut muodollista kuulemisprosessia.

Maakunnan hallitus toteaa aluksi, että ehdotus on hyvin laaja, ja sekä elinympäristöjen että hyväksyttävien toimienkin määritelmät ovat epäselviä. Ehdotuksen vaikutuksia Ahvenanmaan luontoon on vaikea arvioida.

Ehdotuksen perusajatus luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen rajoittamisesta ja toimivien ekosysteemien luomisesta on hyvä ja tarpeellinen, mutta ehdotus on liian byrokraattinen, epärealistinen ja teoreettinen. Valtavien resurssien käyttäminen inventointeihin, selvityksiin, suunnitelmiin ja raportointiin sen sijaan, että kohdennettaisiin resursseja suoraan jo uhanalaisiksi tai priorisoitaviksi todettujen luontotyyppien suojeluun ja ennallistamiseen ei ole tehokasta luonnonsuojelutyötä. Se, että lähdetään siitä, että minkä kokoisia alueita prosentuaalisesti tulee parantaa tai ennallistaa, on arveluttavaa. Olisi asianmukaisempaa ottaa lähtökohdaksi lajien tai luontotyyppien uhanalaisuuden taso, ja kohdistaa toimenpiteet sinne, missä niitä eniten tarvitaan, ja missä niistä on eniten hyötyä kussakin jäsenmaassa ja paikallisesti. Maakunnan hallitus peräänkuuluttaakin yksittäisten jäsenmaiden suurempaa liikkumavaraa sen osalta, mitä on tarpeen priorisoida. Tarvittaisiin myös panostuksia tiettyjen esiintymispaikkojen uhanalaisiin lajeihin ja biotooppeihin kokonaisvaltaisempien ekosysteemitöiden lisäksi.

Eri jäsenmaiden luonnonolot, historiallinen maankäyttö ja maanomistusolosuhteet ovat hyvin erilaisia, ja jäsenmaiden on saatava ehdotettua enemmän omaa liikkumavaraa. Tieto siitä, mitä luontotyyppejä tulee suojella tai ennallistaa, on ensisijaisesti kansallisella tasolla, ja jäsenmaiden täytyy saada tehdä omia priorisointejaan tavoitteiden saavuttamiseksi mahdollisimman kustannustehokkaasti. Metsämaamme ovat vaihtelevia ja kiinteistöt pääsääntöisesti pieniä. Omistajarakenteen takia yhdellä kiinteistöllä tehty ennallistamistoimenpide voi johtaa seurauksiin toiselle kiinteistönomistajalle tai toisessa elinympäristössä, esimerkiksi ojastoa tukittaessa.

Ehdotus koskee suurta määrää elinympäristöjä, ja se luo valtavan inventointitarpeen, koska suurin osa perustiedoista puuttuu. Inventointi on usein päätöksenteon perusedellytys ja sinänsä hyvä asia, mutta aikataulu on liian tiukka. Ei ole myöskään kohtuullista, että epäselvän statuksen elinympäristöjen ei katsottaisi olevan hyvässä kunnossa. Ehdotus johtaa myös vaikeuksiin elinympäristön hyvän tai huonon kunnan rajaamisessa ja määrittelyssä. Vaatimukset ennallistettujen alueiden kunnan jatkuvan paranemisen osoittamisesta ja sen varmistamisesta, että hyvän kunnan saavuttaneet elinympäristöt eivät ole huonontuneet, voivat olla hyvin hankalia toteuttaa, koska asiaan vaikuttavat monet seikat, ja koska luonto normaalistikin muuttuu.

Oikeudellisesti sitovien tavoitteiden saavuttaminen ei ole realistista ehdotetussa aikataulussa, ja Ahvenanmaalle aiheutuvat kustannukset muodostuvat suhteettoman suuriksi. Itse toteuttamisen rahoitukseen ei ehdoteta ylimääräisiä varoja, vaan jäsenmaat maksavat ainakin aluksi itse omat kustannuksensa. Ehdotuksessa tosin huomautetaan, että unionin eri rahastoissa on varoja, ja että myös yksityiset rahoittajat voivat osallistua kustannuksiin.

Jäsenmaiden tulee viimeistään kahden vuoden kuluttua asetuksen voimaantulosta antaa kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnos komissiolle. Aikataulu on aivan liian tiukka, koska suunnitelma vaatii laajoja inventointeja, joita meidän leveysasteillamme on mahdollista tehdä ainoastaan rajoitettuna aikana vuodesta. Ei ole hyväksyttävää, että jäsenmaiden on otettava kaikki komission näkökohdat asianmukaisesti huomioon ennen kansallisen ennallistamissuunnitelman vahvistamista. Lopullisen määräysvallan tulisi olla jäsenmailla.

Yhteistyö Suomen kanssa on välttämätöntä koko prosessin ajan. Eri elinympäristöille annettavien ennallistamistavoitteiden lisäksi metsissä mitattaisiin eräitä monimuotoisuuden indikaattoreita. Maakunnan hallituksella ei ole resursseja eikä omaa osaamista näiden inventointien tekoon itsenäisesti. Siksi tiivis yhteistyö valtakunnan tutkimuslaitosten kanssa on aivan välttämätöntä tehtävistä selviytymisen, synergiavaikutusten varmistamisen ja kansallisen tason yhdenmukaisen perusdatan varmistamisen kannalta.

Erityinen Ahvenanmaan merellisten elinympäristöjen ennallistamista koskeva haaste ovat Ahvenanmaan saaristo-olosuhteet Itämerellä, joiden takia toivottujen tulosten saavuttaminen vaatii yhteistyötä ja yhteisymmärrystä sekä Suomen ja Ruotsin että muiden Itämeren maiden välillä. Lisäksi tarvitaan yhteisymmärrystä ja yhteistyötä eri politiikan alojen välillä. Esimerkiksi kalankasvatus ja mittava tuulivoiman offshore-tuotanto on otettava tässä yhteydessä huomioon.

Ehdotuksen mukaan ympäristön kuntoa, trendejä, lajeja ja indikaattoreita tulee seurata vähintään kolmen vuoden välein ja joka vuosi, jos mahdollista. Raportointi on tehtävä vähintään kolmen vuoden välein. Aikataulut eivät ole kohtuullisia. Näin usein toistuvia ja laajoja inventointeja ei ehditä tekemään, ne aiheuttavat kohtuuttomia kustannuksia ja ne voivat olla osittain irrelevantteja.

Ehdotuksessa komissiolle annetaan toimivalta liitteiden I-VII muuttamista koskevien delegoitujen säädösten antamiseen. Tämä ei ole hyväksyttävää, koska liitteet ovat keskeisiä asetuksen soveltamisen kannalta, ja komission tekemillä yksipuolisilla muutoksilla voi olla hyvin merkittäviä hallinnollisia ja taloudellisia vaikutuksia jäsenmaille.

Ehdotus ei suoraan koske metsästystä ja riistakantojen hoitoa, mutta koska elinympäristöjen ennallistaminen vaikuttaisi myönteisesti monen metsästettävän lajin populaation kehitykseen, ehdotus parantaisi myös metsästyksen kestävyyttä pitkällä aikavälillä.

Kuten usein EU-säädösten suhteen, suurin huolenaihe on hallinnollinen taakka, josta maakunnan hallinnon on periaatteessa mahdoton selviytyä. Asetuksen toimeenpanon taloudelliset vaikutukset olisivat suuria, ja ne syntyisivät henkilöstöressurssien kasvusta, laajoista inventoinneista ja maanomistajille maksettavista korvauksista.

Tavoitteiden saavuttamiseksi on löydettävä tasapainoinen ratkaisu ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden välillä. Rahoituskysymys jää ehdotuksessa varsin avoimeksi. Perustuslain 15 §:n mukaan yksityisellä omistusoikeudella on vahva suoja. Noin 90 prosenttia Ahvenanmaan maaperästä on yksityisomistuksessa.

Yhteenvetona maakunnan hallitus katsoo, että ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi luonnon ennallistamisesta (COM/2022/304) sisältyy sääntelyä, jonka toteuttamisen hallinnollinen taakka on kohtuuton. Ehdotuksen toteuttamisen taloudelliset vaikutukset ovat hyötyyn nähden suhteettoman suuret.

Ministeri

Christian Wikström

Luonnonsuojeluintendentti

David Abrahamsson

TIEDOKSI

Maakunnan hallituksen Brysselin ministerineuvosto,
anton.nilsson@formin.fi

Oikeus- ja sisäasioiden yksikkö, euuheten@regeringen.ax

Lainvalmistelu, lagberedningen.mail@regeringen.ax

Ahvenanmaan kansanedustaja,

rosanna.blomster@eduskunta.fi

Ahvenanmaalainen avustaja Euroopan parlamentissa,

celinda.nordqvist@europarl.europa.eu